

הסיפור המוזר על איש הא-להים והנביא מבית אל (מל"א י"ג)

1. מלכים א פרק יא, כו-לב:

(כו) וַיִּרְבְּעִים בֶּן נָבֵט אֶפְרַתִּי מִן הַצֹּרְדָה וְשֵׁם אִמּוֹ צְרוּעָה אִשָּׁה אֶלְמָנָה עֶבֶד לְשִׁלְמָה וַיֵּרָם יָד בְּמִלְךָ: (כז) וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר הָרִים יָד בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה בְּנֵה אֶת הַמְּלוּא סָגַר אֶת פֶּרֶץ עִיר דָּוִד אֲבִיו: (כח) וְהָאִישׁ יִרְבְּעִים גְּבוּר חֵיל וַיֵּרָא שְׁלֹמֹה אֶת הַנְּעַר כִּי עָשָׂה מְלָאכָה הוּא וַיִּפְקֹד אֹתוֹ לְכָל סָבֵל בֵּית יוֹסֵף: ס (כט) וַיְהִי בַעַת הַהִיא וַיִּרְבְּעִים יָצָא מִירוּשָׁלַם וַיִּמְצָא אֹתוֹ אַחִיָּה הַשִּׁילִנִי הַנְּבִיא בְּדֶרֶךְ וְהוּא מֵתַכְסֶּה בְּשִׁלְמָה חֲדָשָׁה וּשְׁנִיָּהֶם לְבָדָם בַּשָּׂדֶה: (ל) וַיִּתְפֹּשׂ אַחִיָּה בְּשִׁלְמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּקְרָעָהּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר קָרְעִים: (לא) וַיֹּאמֶר לִירְבְּעִים קַח לְךָ עֲשָׂרָה קָרְעִים כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּגִי קָרַע אֶת הַמְּמַלְכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה וְנִתְתִּי לְךָ אֶת עֲשָׂרָה הַשְּׂבָטִים... (לח) וַיְהִי אִם תִּשְׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲצַנֶּדֶךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכֵי וְעִשִׂיתָ הַיָּשָׁר בְּעֵינַי לְשִׁמּוֹר חֻקוֹתַי וּמִצְוֹתַי כְּאֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד עַבְדִּי וְהִיִּיתִי עִמָּךְ וּבְנִיתִי לְךָ בֵּית נְאֻמָן כְּאֲשֶׁר בְּנִיתִי לְדָוִד וְנִתְתִּי לְךָ אֶת יִשְׂרָאֵל: (לט) וַאֲעֲנֶה אֶת זֶרַע דָּוִד לְמַעַן זֹאת אֲךָ לֹא כָל הַיָּמִים:

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קא עמוד ב:

אמר רבי יוחנן: מפני מה זכה ירבעם למלכות - מפני שהוכיח את שלמה... שנאמר 'זוה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו'. אמר לו: דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל, ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה?

3.

ירבעם (מל"א י"א)	יוסף
(כו) עֶבֶד לְשִׁלְמָה	(ל"ט, יז) בָּא אֵלַי הָעֶבֶד הָעֵבְרִי
(כח) וְהָאִישׁ יִרְבְּעִים גְּבוּר חֵיל וַיֵּרָא שְׁלֹמֹה אֶת הַנְּעַר	(מ"א, יב) וְשֵׁם אֶתְנֹו נְעַר עֵבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים
(כח) וַיֵּרָא שְׁלֹמֹה אֶת הַנְּעַר כִּי עָשָׂה מְלָאכָה הוּא וַיִּפְקֹד אֹתוֹ לְכָל סָבֵל בֵּית יוֹסֵף	(ל"ט, ד-ה) וַיֵּרָא אֲדָנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עָשָׂה ה' מִצְּלִיחַ בְּיָדוֹ... וַיִּפְקְדֵהוּ עַל בֵּיתוֹ
(כח) כִּי עָשָׂה מְלָאכָה הוּא	(ל"ט, יא) וַיָּבֵא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתוֹ
(כח) סָבֵל בֵּית יוֹסֵף	(מ"ג, יח) וַיֵּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבֵאוּ בֵּית יוֹסֵף
(כט) וַיִּרְבְּעִים יָצָא מִירוּשָׁלַם וַיִּמְצָא אֹתוֹ אַחִיָּה הַשִּׁילִנִי הַנְּבִיא בְּדֶרֶךְ וְהוּא מֵתַכְסֶּה בְּשִׁלְמָה חֲדָשָׁה וּשְׁנִיָּהֶם לְבָדָם בַּשָּׂדֶה:	(ל"ז, טו) וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהָנָה תַּעֲהָ בַּשָּׂדֶה
(ל) וַיִּתְפֹּשׂ אַחִיָּה בְּשִׁלְמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּקְרָעָהּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר קָרְעִים:	(ל"ז, כא) וַיְהִי כְּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אַחִיו וַיִּפְשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתָנָתוֹ אֶת כְּתָנֵת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו (ל"ט, יב) וַתִּתְפָּשֶׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי
(מ) וַיִּבְקֹשׁ שְׁלֹמֹה לְהַמִּית אֶת יִרְבְּעִים וַיִּקָּם יִרְבְּעִים וַיִּבְרַח מִצְרַיִם אֶל שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם	(ל"ז, לו) וְהַמְדָּנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל מִצְרַיִם לְפוֹטִיפָר סָרִיס פְּרַעֲהַ שֵׁר הַטְּבָחִים:

4. מלכים א פרק יב, כה-לג:

(כו) וַיֹּאמֶר יִרְבְּעִים בְּלָבוֹ עָתָה תָּשׁוּב תְּשׁוּב הַמְּמַלְכָה לְבֵית דָּוִד: (כז) אִם יַעֲלֶה הָעָם הַזֶּה לַעֲשׂוֹת זְבָחִים בְּבֵית ה' בִּירוּשָׁלַם וְשָׁב לֵב הָעָם הַזֶּה אֶל אֲדֹנָיהֶם אֶל רַחְבֵּעִים מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהָרְגִנִי וְשָׁבוּ אֶל רַחְבֵּעִים מֶלֶךְ יְהוּדָה: (כח) וַיִּזְעַק הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רַב לָכֵם מַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַם הִנֵּה אֵלֵהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלּוּךָ מֵאַרְצָה מִצְרַיִם: (כט) וַיִּשֶׂם אֶת הָאֶחָד בְּבֵית אֵל וְאֶת הָאֶחָד נִתָּן בְּדָן: (ל)

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

ויהי הדבר הזה לחטאת וילכו העם לפני האחד עד דן: (לא) ויעש את בית במות ויעש פהגים מקצות העם אשר לא היו מבני לוי: (לב) ויעש ירבעם חג בחדש השמיני בחמשה עשר יום לחדש כחג אשר ביהודה ויעל על המזבח כן עשה בבית אל לזבח לעגלים אשר עשה והעמיד בבית אל את פהגי הבמות אשר עשה: (לג) ויעל על המזבח אשר עשה בבית אל בחמשה עשר יום בחדש השמיני בחדש אשר בדה מלבד מלבו ויעש חג לבני ישראל ויעל על המזבח להקטיר:

5. מלכים א פרק יג:

(א) והנה איש אלהים בא מיהודה בדבר ה' אל בית אל וירבעם עמד על המזבח להקטיר: (ב) ויקרא על המזבח בדבר ה' ויאמר מזבח מזבח מה אמר ה' הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו וזבח עליך את פהגי הבמות המקטרים עליך ועצמות אדם ישפרו עליך: (ג) ונתן ביום ההוא מופת לאמר זה המופת אשר דבר ה' הנה המזבח נקרע ונשפך הדשן אשר עליו: (ד) ויהי כשמע המלך את דבר איש האלהים אשר קרא על המזבח בבית אל וישלח ירבעם את ידו מעל המזבח לאמר תפשוהו ותיבש ידו אשר שלח עליו ולא לכל להשיבה אליו: (ה) והמזבח נקרע וישפך הדשן מן המזבח כמופת אשר נתן איש האלהים בדבר ה': (ו) ויען המלך ויאמר אל איש האלהים חל נא את פני ה' אלהיך והתפלל בעדי ותשב ידי אלי ויחל איש האלהים את פני ה' ותשב יד המלך אליו ותהי כבראשנה: (ז) וידבר המלך אל איש האלהים באה אתי הביתה וסעדה ואתנה לה מתת: (ח) ויאמר איש האלהים אל המלך אם תתן לי את חצי ביתך לא אבא עמך ולא אכל לחם ולא אשתה מים במקום הזה: (ט) כי כן צוה אתי בדבר ה' לאמר לא תאכל לחם ולא תשתה מים ולא תשוב בדרךך אשר הלכת: (י) וילך בדרךך אחר ולא שב בדרךך אשר בא בה אל בית אל: פ

(יא) ונביא אחד זקן ישב בבית אל ויבוא בנו ויספר לו את כל המעשה אשר עשה איש האלהים היום בבית אל את הדברים אשר דבר אל המלך ויספרים לאביהם: (יב) וידבר אלהם אביהם אי זה הדרך הלך ויראו בניו את הדרך אשר הלך איש האלהים אשר בא מיהודה: (יג) ויאמר אל בניו חבשו לי החמור ויחבשו לו החמור וירכב עליו: (יד) וילך אחרי איש האלהים וימצאוהו ישב תחת האלה ויאמר אליו האתה איש האלהים אשר באת מיהודה ויאמר אני: (טו) ויאמר אליו לך אתי הביתה ואכל לחם: (טז) ויאמר לא אוכל לשוב אתך ולבוא אתך ולא אכל לחם ולא אשתה אתך מים במקום הזה: (יז) כי דבר אלי בדבר ה' לא תאכל לחם ולא תשתה שם מים לא תשוב בדרךך אשר הלכת בה: (יח) ויאמר לו גם אני נביא כמוך ומלאך דבר אלי בדבר ה' לאמר השבהו אתך אל ביתך ויאכל לחם וישת מים כחש לו: (יט) וישב אתו ויאכל לחם בביתו וישת מים: (כ) ויהי הם ישיבים אל השלחן פ ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו: (כא) ויקרא אל איש האלהים אשר בא מיהודה לאמר מה אמר ה' יען כי מרית פי ה' ולא שמרת את המצוה אשר צוה ה' אלהיך: (כב) ותשב ותאכל לחם ותשת מים במקום אשר דבר אליך אל תאכל לחם ואל תשת מים לא תבוא ונבלתך אל קבר אבתך:

(כג) ויהי אחרי אכלו לחם ואחרי שתותו ויחבשו לו החמור לנביא אשר השיבו: (כד) וילך וימצאוהו אריה בדרך וימיתהו ותהי נבלתו משלכת בדרך והחמור עמד אצלה והאריה עמד אצל הנבלה: (כה) והנה אנשים עברים ויראו את הנבלה משלכת בדרך ואת האריה עמד אצל הנבלה ויבאו וידברו בעיר אשר הנביא הזקן ישב בה: (כו) וישמע הנביא אשר השיבו מן הדרך ויאמר איש האלהים הוא אשר מרה את פי ה' ויתנהו ה' לאריה וישברוהו וימתוהו קדבר ה' אשר דבר לו: (כז) וידבר אל בניו לאמר חבשו לי את החמור ויחבשו: (כח) וילך וימצא את נבלתו משלכת בדרך וחמור והאריה עמדים אצל הנבלה לא אכל האריה את הנבלה ולא שבר את החמור: (כט) וישא הנביא את נבלת איש האלהים וינחהו אל החמור וישיבהו ויבא אל עיר הנביא הזקן לספד ולקברו: (ל) וינח את נבלתו בקברו ויספדו עליו הוי אחי: (לא) ויהי אחרי קברו אתו ויאמר אל בניו לאמר במותי ויקברתם אתי בקבר אשר איש האלהים קבור בו אצל עצמותי הניחו את עצמותי: (לב) כי היה יהיה הדבר אשר קרא בדבר ה' על המזבח אשר בבית אל ועל כל בתי הבמות אשר בערי שמרון: פ

(לג) אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה וישב ויעש מקצות העם פהגי במות החפץ ומלא את ידו ויהי פהגי במות: (לד) ויהי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם ולהכחיד ולהשמיד מעל פני האדמה: פ

6. ירמיהו פרק טז:

(א) ויהי דבר ה' אלי לאמר: (ב) לא תקח לך אשה ולא יהי לך בנים ובנות במקום הזה: (ג) כי כה אמר ה' על הבנים ועל הבנות הילודים במקום הזה ועל אמתם הילדות אותם ועל אבותם המולדים אותם בארץ הזאת: (ד) ממותי תחלאים ומתו לא יספדו ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו ובחרב וברעב יכלו והיתה נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ... (ח) ובית משתה לא תבוא לשבת אותם לאכל ולשתות: ס (ט) כי כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל הנני משבית מן המקום הזה לעיניכם ובימיכם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה:

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

7. דברים פרק כח, סח:

(סח) והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראתה...

8. ישעיהו פרק לז, לג-לה:

(לג) לכן פה אמר ה' אל מלך אשור לא יבוא אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא יקדמנה מגן ולא ישפך עליה סללה: (לד) בדרך אשר בא בה ישוב ואל העיר הזאת לא יבוא נאם ה': (לה) וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי:

9. ירמיהו פרק כז:

(א) בראשית ממלכת יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היה הדבר הזה אל ירמיה מאת ה' לאמר: (ב) פה אמר ה' אלי עשה לך מוסרות ומטות ונתתם על צוארך... (יב) ואל צדקיה מלך יהודה דברתי ככל הדברים האלה לאמר הביאו את צואריכם בעל מלך בבל ועבדו אתו ועמו וחיו: (יג) למה תמותו אתה ועמך בחרב ברעב ובדבר פאשר דבר ה' אל הגוי אשר לא יעבד את מלך בבל: (יד) ואל תשמעו אל דברי הנבאים האמרים אליכם לאמר לא תעבדו את מלך בבל כי שקר הם נבאים לכם:

10. ירמיהו פרק כח, יטו-:

(י) ויקח חנניה הנביא את המוטה מעל צואר ירמיה הנביא וישברהו: (יא) ויאמר חנניה לעיני כל העם לאמר פה אמר ה' ככה אשבר את על נבכדנאצר מלך בבל בעוד שנתים ימים מעל צואר כל הגוים וילך ירמיה הנביא לדרך: פ (יב) ויהי דבר ה' אל ירמיה אחרי שבור חנניה הנביא את המוטה מעל צואר ירמיה הנביא לאמר: (יג) הלוך ואמרת אל חנניה לאמר פה אמר ה' מוטת עץ שברת ועשית תחיתיהן מטות ברזל: (יד) כי כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל על ברזל נתתי על צואר כל הגוים האלה לעבד את נבכדנאצר מלך בבל ועבדהו וגם את חית השדה נתתי לו:

11. מלכים ב פרק כג, טו-כא:

(טו) וגם את המזבח אשר בבית אל הבמה אשר עשה ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל גם את המזבח ההוא ואת הבמה נתץ וישרף את הבמה הדק לעפר ושרף אשרה: (טז) ויפן יאשיהו וירא את הקברים אשר שם בהר וישלח ויקח את העצמות מן הקברים וישרף על המזבח ויטמאהו כדבר ה' אשר קרא איש האלהים אשר קרא את הדברים האלה: (יז) ויאמר מה הציון הלז אשר אני ראה ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים האלה אשר עשית על המזבח בית אל: (יח) ויאמר הניחו לו איש אל ינע עצמתיו וימלטו עצמתיו את עצמות הנביא אשר בא משמרון: (יט) וגם את כל בתי הבמות אשר בערי שמרון אשר עשו מלכי ישראל להכעיס הסיר יאשיהו ויעש להם ככל המעשים אשר עשה בבית אל: (כ) ויזבח את כל להני הבמות אשר שם על המזבחות וישרף את עצמות אדם עליהם וישב ירושלים:

12. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קב עמוד א:

'אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה', מאי אחר? אמר רבי אבא: אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו, מי בראש - בן ישי בראש - אי הכי לא בעינא.

13. מלכים א פרק יד, א-ז:

(א) בעת ההיא חלה אביה בן ירבעם: (ב) ויאמר ירבעם לאשתו קומי נא והשתנית ולא ידעו כי אתי את אשת ירבעם והלכת שלה הנה שם אחיה הנביא הוא דבר עלי למלך על העם הזה: (ג) ולקחת בידך עשרה לחם ונקדים ונקבוק דבש ובאת אליו הוא יגיד לך מה יהיה לנער: (ד) ותעש כן אשת ירבעם ותקם ותלך שלה ותבא בית אחיה ואחיהו לא יכל לראות כי קמו עיניו משיבו: ס (ה) וה' אמר אל אחיהו הנה אשת ירבעם באה לדרש דבר מעמך אל בנה כי חלה הוא כזה וכזה תדבר אליה ויהי כבאה והיא מתנכרה: (ו) ויהי כשמע אחיהו את קול רגליה באה בפתח ויאמר באי אשת ירבעם למה זה את מתנכרה ואנכי שלוח אליך קשה: